

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה וחרבות ברזל – מסלול ארצי

ערר 1633-23
(ערר קורונה)

לפני כבוד חברי הוועדה:
ערן עסיס, עו"ד - יו"ר
טניה חכמוב, רו"ח - חברה

העוררת: יש לי תקשורת נהריה (2010) בע"מ, ח.פ. 514451301
באמצעות רו"ח בשארה רושרוש

נ ג ד

המשיבה: **רשות המסים**
באמצעות היחידה לטיפול במענק השתתפות בהוצאות קבועות
רחוב בן גוריון 38 רמת גן
מייל: corona.ararim@taxes.gov.il

החלטה

1. העוררת היא חברה המפעילה מוקדי שירות ושיווק טלפוניים עבור חברת סלקום.
2. העוררת הגישה בקשה למענק סיוע בהתאם לחוק מענק סיוע לעסקים בשל ההשפעה הכלכלית של התפשטות זן אומיקרון של נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תשפ"ב-2022 (להלן – **חוק האומיקרון**).
3. המשיבה דחתה את הבקשה וקבעה שאין קשר סיבתי בין ירידת המחזורים לבין האומיקרון. זאת, על פי השוואה למול תקופות מאוחרות יותר שבהן לא הייתה השפעה של הנגיף וגם בהן הכנסות העוררת נותרו נמוכות.
4. העוררת הגישה השגה שנדחתה אף היא. בהחלטה בהשגה שבה המשיבה על הקביעה כי אין קשר סיבתי בין ירידת המחזורים ובין נגיף האומיקרון, וציינה את הנימוקים הבאים:
 - א. בתקופה שלפני תקופת האומיקרון, בחודשים 07/2021 עד 12/2021 (לאחר ביטול הגבלות הקורונה), וכן בין החודשים 03-2022 עד 12/2022 (לאחר תקופת האומיקרון) – המחזוריים החודשיים הממוצעים של העוררת היו קטנים מאלו שדווחו בתקופת הבסיס.
 - ב. הודגש לשם השוואה כי בחודשים נובמבר-דצמבר 2022, שבהם לא היו הגבלות אומיקרון, ההכנסה עמדה על כ-2.6 מיליון ש"ח, וזאת בהשוואה ל-4.2 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה בשנת 2019.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- ג. צוין כי בתקופת האומיקרון הועסקו 145 עובדים בחברה אך לאחר מכן כמות העובדים ירדה.
- ד. מנתונים אלה הסיקה המשיבה שגם אלמלא האומיקרון העוררת לא יכלה לצפות למחזורים שהיו לה בשנת 2019, שכן גם לאחר הפסקת הגבלות הקורונה לא נצפו מחזורים באותו סדר גודל.
5. מכאן הערר שבפנינו.
6. לשלמות התמונה, יוער כי בתקופות קודמות קיבלה העוררת מספר מענקים לפי חוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש) (הוראת שעה), התש"ף-2020 (להלן – **חוק מענקי הקורונה**). מענקים אלו שולמו לעוררת במלואם והם אינם שנויים במחלוקת.

טענות העוררת

7. בכתב הערר הסבירה העוררת כי היא מספקת שירות כקבלן משנה עבור סלקום, וכי הכנסותיה מבוססות על תגמול לפי שעות עבודה בפועל של העובדים שמועסקים על ידה.
8. העוררת טענה כי השפעת נגיף הקורונה והאומיקרון על פעילותה העסקית לא הייתה נקודתית בתקופות שבהן חלו הגבלות, אלא הורגשה לתקופה ממושכת, וגם תהליך ההתאוששות הינו ממושך. העוררת צינה כי תהליך של גיוס עובדים והכשרתם לוקח כ-8 חודשים, כך שההתאוששות היא הליך ארוך שלוקח לפחות שנה.
9. העוררת הסבירה כי לאחר מגפת הקורונה החלה להתאושש ולייצב את הכנסותיה ואולם גל פיטורים נוסף אירע בחודשים ינואר-פברואר 2022 ובמסגרתו פוטרו כ-30 עובדים, לפי דרישתה של סלקום. העוררת ציינה כי בהתאם, בחודש אוקטובר 2022 חלה עליה בהכנסותיה.
10. בהמשך, בתגובה לטענות המשיבה, טענה העוררת כי פסקי הדין השונים שהוזכרו מתייחסים למענקי הקורונה ולא למענקי הוצאות קבועות. העוררת הדגישה כי הפסיקה עסקה בירידות מחזורים שחלו בשנת 2019, לפני מגפת הקורונה, ואילו במקרה זה לא חלה ירידה לפני מגפת הקורונה. בהמשך לטענות בעניין בר"מ 7502/22 **רשות המסים נ' בוריס פודולסקי** (ניתן ביום 22.1.2023; להלן – **עניין פודולסקי**), טענה העוררת כי המשיבה לא הצביעה על ממצאים עובדתיים המעידים על כך שהירידה בהכנסות אינה קשורה לזן האומיקרון.
11. העוררת הדגישה שוב את העליה בהכנסותיה מחודש אוקטובר 2022, וציינה כי אמנם לא חזרה למחזורי ההכנסות של שנת 2019, מאחר והפגיעה של נגיף הקורונה הייתה

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

מתמשכת אך טענה כי ניתן לראות התייצבות של הכנסות העוררת על ממוצע של כ-1.4 מיליון ש"ח בחודש.

טענות המשיבה

12. בכתב התשובה חזרה המשיבה על הממצאים שצוינו בשלב ההשגה. המשיבה הדגישה כי הממצאים מעבירים את נטל הראייה אל כתפי העוררת וכי העוררת לא הרימה את נטל הראייה להוכחת קיומו של קשר סיבתי.

13. המשיבה ציינה כי במענק הסיוע לפי חוק האומיקרון, יש להוכיח שהירידה במחזוריים נבעה מהתפשטות נגיף האומיקרון ולא כתוצאה מגורמים אחרים. המשיבה הדגישה כי ניתן היה לצפות להתאוששות לאחר ההשפעה הזמנית של המגפה, כך שהיעדר התאוששות מהווה אינדיקציה להיעדר קשר סיבתי.

14. המשיבה ציינה כי בשיא תקופת הקורונה, בסדר של ינואר-פברואר 2021 העסיקה העוררת 181 עובדים – כך שאין קשר בין הסגרים והמגבלות לבין העסקת עובדים – וכן ציינה כי במהלך שנת 2021 עד אמצע שנת 2022 צמצמה העוררת את מספר העובדים ורק בחודש יולי 2022 החלה להעלות בחזרה את מספר העובדים. לעמדת המשיבה, הנתונים מעידים שלא אירע דבר מיוחד בתקופת האומיקרון, שהיוותה רק ביטוי נוסף לתהליך שהחל קודם לכן.

15. המשיבה דחתה את טענות העוררת לגבי התמשכות הליכי הגיוס וההתאוששות, וטענה כי בתקופה הרלוונטית העוררת הייתה בתהליך של פיטורי עובדים ולא של גיוס.

דיון והכרעה

16. ביום 4.3.2023 קיימו דיון בערר באמצעים טכנולוגיים. טרם הדיון, ביקשנו את התייחסותה של העוררת לנתונים המעידים על ירידת מחזוריים הדרגתית משנת 2015 ואילך, ירידה העולה להעיד על מגמה מתמשכת שאינה קשורה למגפת הקורונה. העוררת ציינה בתגובה כי בשנת 2016 נערכה רפורמה בשוק הטלפוניה שהובילה להוזלה משמעותית ולצמצום בתחום, ולצד זאת טענה כי בהמשך שמרה על יציבות בהכנסות, וכי ההפרש בין שנת 2018 לשנת 2019 נבע מפעילות אחרת של הפעלת מוקדים בקבלנות משנה, אותה החליטה העוררת לסגור מאחר שנמצא שהיא לא הייתה רווחית. העוררת הדגישה כי לאורך כל שנת 2019 שמרה על מחזוריים יציבים וזהים.

17. לאחר ששמענו את טענות הצדדים בדיון, באנו לכלל מסקנה כי יש לדחות את הערר. בצדק קבעה המשיבה כי מחזורי ההכנסות של העוררת בשנת 2019 לא היו צפויים לחזור

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

על עצמם, וגם אם היינו מביאים בחשבון מחזור בסיס חלופי, שהעוררת השיגה לפני ואחרי תקופת האומיקרון, החישוב החלופי אינו מקנה לעוררת זכאות למענק. להלן נעמוד בהרחבה על טעמי החלטתנו.

רקע נורמטיבי – קשר סיבתי

18. כידוע, נקודת המוצא היא כי המענק לפי חוק האומיקרון נועד לסייע לעסקים שנפגעו כתוצאה מהתפשטות המגפה. בהתאם לחוק, לא די בעובדה שחלה בעסק ירידת מחזורים בהשוואה לתקופת הבסיס, אלא יש להראות כי ירידה במחזורי העסקאות נגרמה מההשפעה הכלכלית של התפשטות המגפה (ראו סעיף 2(4) לחוק האומיקרון). במילים אחרות, המענק יינתן רק אם קיים קשר סיבתי בין ירידת המחזורים ובין התפשטות המגפה.

19. בחוק מענק האומיקרון, כמו בחוק מענקי הקורונה, לא נקבע כי עוסק המבקש מענק מחויב להוכיח את הקשר הסיבתי באופן פוזיטיבי. בפסיקת בית המשפט העליון בעניין **פודולסקי**, אשר ניתנה בקשר למענקי הקורונה, נקבע כי באופן רגיל, הדרך להוכיח את קיומו של הקשר הסיבתי היא באמצעות הצבעה על נתוני ירידת המחזורים, וכי ישנה חזקה באשר לכך שמגפת הקורונה הייתה הגורם לכך. העיקרון הכללי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון הוא כי הנטל יעבור אל כתפי העורר באותם מקרים שבהם רשות המסים מציגה "**ממצאים עובדתיים מהימנים**" המעמידים בספק את קיומו של הקשר הסיבתי (ראו גם עמ"נ 27710-06-21 ב.ג. בטחון הצפון אבטחת מוסדות, **ליווי טיולים ומתן שירותי רפואה בע"מ נ' רשות המסים בישראל**, ניתן ביום 3.1.2022, פסקה 53 לפסק הדין; להלן – **עניין ב.ג. בטחון**).

20. בעניין **ב.ג. ביטחון** וכן בפסיקות קודמות של ועדות הערר, הוזכרו ממצאים שונים שהוכרו ככאלו שמעבירים לעורר את הנטל הראייתי להוכחת קיומו של הקשר הסיבתי. הדוגמה המובהקת לכך מתקיימת כאשר חלה ירידה בהיקף ההכנסות או בהיקף הפרויקטים של העורר עוד לפני משבר הקורונה (**עניין ב.ג. בטחון**, פסקה 53).

אינדיקציות להיעדר קשר סיבתי

21. עיון בנתוני ההכנסות של העוררת, מעורר מאליו מספר אינדיקציות שיש בהן כדי להעביר אל כתפי העוררת את נטל הראיה להוכחת הקשר הסיבתי.

22. ראשית, ברמת המאקרו, בולטת העובדה שהכנסות העוררת מצויות בקו מגמה מתמשך של ירידה, על פני מספר שנים, לפני פרוץ מגפת הקורונה. משנת 2015 ועד שנת 2019,

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

- במשך 5 שנים, חוותה העוררת ירידה הדרגתית ברמת ההכנסות השנתית שלה – ההכנסה ירדה מכ-31 מיליון ש"ח בשנת 2015 לכ-24 מיליון ש"ח בשנת 2019.
23. מגמת הירידה ניכרת גם בעיון בנתוני המיקרו. בתחילת שנת 2019 העסיקה העוררת 254 עובדים, ואולם לאורך השנה מספר המועסקים בחברה ירד, ובתום השנה העוררת העסיקה 225 עובדים. חודשיים לאחר מכן, בחודש פברואר 2020, פיטרה העוררת עובדים נוספים ומספר העובדים עמד על 200. משמעות הדברים פשוטה – מתחילת שנת 2019 ועד חודש פברואר 2020, ערב פרוץ מגפת הקורונה והטלת המגבלות, פיטרה העוררת 54 עובדים, כ-20% מכוח האדם שלה.
24. מגמה זו נמשכה גם בתקופת הקורונה. עד תום שנת 2020 הופסקה העסקתם של עובדים נוספים, כך שמספר המועסקים הגיע ל-185 (15 עובדים פחות מלפני פרוץ המגפה), ובמהלך שנת 2021 חלה ירידה נוספת של כ-30 עובדים. בחודש דצמבר 2021 הועסקו בחברה 155 עובדים בלבד. מגמת הירידה תואמת את שאר הנתונים אודות היקף הפעילות בחברה – בתקופה זו ירד בהדרגה גם סך המשכורות שהעוררת שילמה, ובהתאם, ירדו גם הכנסותיה של העוררת (שכן ממילא, לפי הסברי העוררת, ההכנסות מחושבות לפי היקף שעות ההעסקה בפועל).
25. לא פלא אפוא שמגמת הירידה נמשכה באופן דומה גם לשנת 2022. עד חודש יוני 2022 העסיקה העוררת 36 עובדים פחות לעומת חודש דצמבר 2021 (119 עובדים). רק מנקודת זמן זו ואילך חלה עליה מסוימת, והעוררת שבה בחודשים נובמבר-דצמבר 2022 להעסיק כ-155 עובדים.
26. נתונים אלו מעוררים מספר סימני שאלה. ראשית, קו המגמה של ירידת המחזורים הוא אחיד – הירידה היא עקבית והדרגתית, ללא זעזועים מיוחדים; הגם שהכנסות שנת 2019 נותרו יציבות יחסית, קו המגמה הוא תואם את ירידות המחזורים שהיו לעוררת על פני השנים הקודמות, ונוצר הרושם שמדובר בירידה עקבית. אילו הייתה העוררת מתמודדת עם אירוע חריג ונקודתי, ניתן היה לצפות לשינויים ולזעזועים ברורים יותר. העובדה שהירידה בהיקף הפעילות היא הדרגתית ומתונה, ותואמת מגמות עבר, אומרת דרשני.
27. שנית, כפי שהעירה המשיבה – אילו הייתה העוררת נפגעת באופן ספציפי עקב המגפה, ניתן היה לראות התאוששות ועליה בהכנסות לאחר תום המגפה. היעדר התאוששות היא אינדיקציה שראויה לבירור (ראו ערר 1398-22 קונטנטו מסעדנות בע"מ נ' רשות המסים, ניתן ביום 25.7.2023; להלן – עניין קונטנטו). גם אם יש עליה קלה בהכנסות העוררת בסוף שנת 2022, בהשוואה לשנת 2019 המגמה הכללית היא מגמת דעיכה, ולא ברור כיצד מתיישבת מגמה זו עם העובדה שמגבלות הקורונה כבר הופסקו.
28. תהיה נוספת נוגעת לשאלה כיצד השפיעה התפרצות האומיקרון באופן ספציפי על פעילות העוררת. בשונה ממגפת הקורונה, שהתאפיינה בסגרים הדוקים ובהשפעה רוחבית על

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

המשק, בתקופת האומיקרון המגבלות שנותרו היו מעטות, והיא התאפיינה בתחלואה גבוהה בלבד. לא ברור כיצד משפיעה התחלואה על הביקוש לשירותיה של העוררת, או על יכולתה לייצר הכנסות.

29. בשים לב לתחום הפעילות של העוררת, ממצאים אלו מעוררים סימני שאלה לגבי הקשר הסיבתי ומערערים את החזקה לגבי קיומו של קשר סיבתי. העוררת נדרשת להסביר כיצד נפגעה בתקופת האומיקרון, מדוע הכנסותיה מצויות במגמת ירידה עקבית, ומדוע לא חלה התאוששות וחזרה לנתוני ההכנסות של שנת 2019.

התייחסות העוררת לסוגיית הקשר הסיבתי

30. העוררת טענה כי נפגעה כתוצאה ממגפת הקורונה ובגין התפרצות האומיקרון, אך לא צירפה מסמכים עסקיים, כגון הסכמים עם חברת סלקום או הודעות ותכתובות עם נציגי החברה בנוגע לשינויים שאירעו בתקופות הרלוונטיות. תחת זאת, ביקשה העוררת להסתמך על הסברים כלליים וטענה שמגפת הקורונה והתפרצות האומיקרון שלאחריה הביאו לירידה בהיקף הפעילות.

31. במהלך הדיון, ניסינו לברר כיצד בדיוק השפיעו מגפת הקורונה והתפרצות האומיקרון על הפעילות, שכן ההסברים השונים שמסרה העוררת אינם עולים בהכרח בקנה אחד. בכתב הערר טענה העוררת (מבלי שצורפו מסמכים לאימות הטענה) כי חברת סלקום היא זו שדרשה ממנה לצמצם ולפטר 30 עובדים, עקב אי הוודאות בתקופת האומיקרון. בדיון התבקשה העוררת להסביר מה אירע בתקופת הקורונה, וטענה כי נאלצה להתמודד עם היעדרויות של עובדים, בגין מחלה או בידוד, אך בד בבד טענה כי עובדים פוטרו ויצאו לחל"ת בגין הקורונה.

32. הסברי העוררת מותירים סימני שאלה רבים. ראשית, לא ברור אם העוררת הייתה זקוקה לעובדים בתקופת הקורונה, ונפגעה עקב חוסר הזמינות שלהם בגין אירועי המחלה, או שמא העוררת נדרשה מחברת סלקום לצמצם ולפטר עובדים. בנוסף, הטענה בנוגע לפיטורי עובדים אינה מתיישבת עם הנתונים – בין תחילת מגפת הקורונה ובין חודש דצמבר 2020 חלה ירידה של 15 עובדים בלבד (מ-200 ל-185 עובדים) – ירידה קלה ולא משמעותית. הירידה נפרסת באופן הדרגתי לאורך השנה, וקשה למצוא עדות לזעזוע או "גל של פיטורים" כטענת העוררת (ובניגוד לטענת העוררת, החובה לשלם מרכיבי שכר בגין פיטורים או הודעה מוקדמת אינה אמורה להשפיע על מספר המועסקים בחברה 8-10 חודשים לאחר מועד הפיטורים הנטען).

33. על רקע זה, תמוהה גם העובדה שדווקא בשנת 2022, בתקופה שבה חלק גדול מהמשק החל להתאושש מהמגפה, גל הפיטורים היה גדול יותר, ופוטרו אז 30 עובדים. העוררת

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

טענה כי העובדים פוטרו בשל לפי דרישת סלקום בשל "אי ודאות" בתקופת האומיקרון. נזכיר כי למרות המגפה שוק התקשורת נהנה מביקושים גבוהים חרף המגבות שהוטלו על המשק, דווקא עקב הצרכים המשתנים של המשק ואילוץ העבודה מהבית. גם אם בתקופות הראשונות של פרוץ המגפה, חלו קשיים בעבודה השוטפת (כגון עקב סגרים או בידוד), ההנחה שהמגפה השפיעה על ענף התקשורת ברמת המאקרו ולאורך שנים, אינה מובנת מאליה. סימני השאלה מתרחבים בכל הנוגע לתקופת האומיקרון – התפרצות האומיקרון הגיעה דווקא בתקופה של התאוששות במשק, לאחר מתן החיסונים ומתוך מגמה של חזרה לשיגרה. במגזרים עסקיים מסוימים (כגון בענף התיירות) השיבושים נותרו בעינם, אולם בעסקים רבים אחרים לא הוטלו מגבלות; הפגיעה היומיומית במשק באה לידי ביטוי בעיקר בשיעור התחלואה הגבוה ובשיקולי זהירות בלתי מחייבים שנקטו בקשר להתקהלויות. העוררת לא ביארה מהי אותה "אי ודאות" שהביאה את סלקום לנקוט בצעד דרסטי של צמצום עובדים ופיטורים – ברמה העולה על היקף הצמצומים שאירע בתקופת הקורונה.

34. העוררת הייתה כנראה ערה לקשיים שהוצגו בפניה, ובניסיון לחזק את טענותיה טענה בדיון כי גם הירידה במספר העובדים שאירעה בחודש פברואר 2020 (ירידה מ-220 ל-200 עובדים) אירעה עקב "הבהלה" שנוצרה כתוצאה ממגפת הקורונה שהחלה להתפשט. טענה זו משוללת יסוד וטוב הייתה אלמלא הייתה נטענת. בחודש פברואר 2020 לא הוטלו הגבלות על המשק, לא בישראל ולא בעולם כולו. באותה העת, הדיווחים אודות המחלה כבר היו נוכחים, ונודעו מספר מקרי הדבקה בודדים, אך איש לא דמיון את כדור השלג הענק שהחל להתגלגל עם הטלת המגבלות במחצית הראשונה של חודש מרץ. בוודאי שלא ניתן היה לצפות באותה העת את אי הודאות העסקית שתשרור לאחר מכן, עקב הטלת המגבלות, בתחומים עסקיים שכלל לא קשורים לתיירות.

35. בנוגע לירידה שחלה בהכנסותיה של העוררת בשנים 2015-2019, סיפקה העוררת הסברים נקודתיים – הטענה כי שינוי ברגולציה הוביל לירידה בשנת 2019, והטענה כי בשנת 2019 נסגרו מוקדי שירות שהפעלתם החלה בשנת 2018 ונמצאו לא רווחיים. ההסברים שהציגה העוררת הם אמנם אפשריים, ואולם ישנה גם אפשרות נוספת – שהכנסות העוררת מצויות במגמת ירידה עקבית ומתמשכת, ללא קשר למגפת הקורונה או האומיקרון. ייתכן שמלבד מגפת הקורונה, ישנם פקטורים עסקיים נוספים המשפיעים על היקף ההכנסות של העוררת – כגון, מגמת דיגיטציה בענף שירות הלקוחות, שינויים רגולטוריים ומשקיים בתחום השיווק, צורך בהתייעלות ו"הידוק חגורה" מצד חברות התקשורת, או שיקולים ספציפיים של חברת סלקום ועבודתה מול קבלני משנה.

36. אילו הייתה העוררת מספקת הסברים נאותים בנוגע להשפעת מגפת הקורונה והתפרצות האומיקרון על הכנסותיה, ניתן היה לאמץ את הסבריה הנקודתיים לגבי השנים

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

הקודמות. בהיעדר הסברים סבירים לגבי ההתרחשות בתקופת הקורונה, קשה להשתחרר מהספק לגבי מגמת הירידה הכללית שהחלה קודם לכן.

סוגיית ההתאוששות

37. העוררת טענה כי במהלך שנת 2022 החלה במגמת התאוששות, שיכולה ללמד על המשבר שחוותה בתקופת האומיקרון. ואכן, מחודש יולי 2022 החל מספר העובדים של העוררת לעלות, בתהליך הדרגתי ששיאו בחודשים נובמבר-דצמבר 2022 (עליה מ-119 ל-156 עובדים). העוררת טענה כי ההתאוששות כרוכה בהליכי גיוס והכשרה, כך שלמרות שתקופת האומיקרון הסתיימה עוד קודם לכן, ההתאוששות היא איטית יותר. יצוין כי נתוני ההכנסות של העוררת תואמים, ואכן ניכרת עלייה מסוימת מחודש נובמבר 2022.

38. עם זאת, העוררת לא הסבירה מדוע גם לאחר ההתאוששות נותר היקף הפעילות ברמה כה נמוכה בהשוואה לשנת 2019. גם אם נניח שנתוני ההכנסות של שנת 2023 הם אלו שמשקפים את רמת ההתאוששות של העוררת – ההכנסה עדיין נמוכה בהשוואה לזו של שנת 2019.

39. העוררת לא טרחה לספק הסבר מניח את הדעת לשאלה פשוטה זו – מדוע ההתאוששות, שעליה היא משליכה את יהבה, נותרה ברמה כה נמוכה. ב"כ העוררת אף ציין תגובה לכתב תשובה כי "כיום, בשל המצב הכלכלי השורר בשוק ויוקר המחיה, אין צפי אם תצליח העוררת לחזור למסלולים של שנת 2019". העוררת עצמה טוענת שישנם פקטורים עסקיים שאינם קשורים למגפת הקורונה או להתפרצות האומיקרון, שמוותרים את הכנסותיה ברמה נמוכה. לא ברור אפוא כיצד מצפה העוררת מהוועדה לקבל את הטענה שירידת המחזורים נגרמה בגלל המגפה (וראו התייחסות ב"כ העוררת לעניין זה בפרוטוקול הדיון, עמ' 13 שורה 15 ואילך).

40. לא מדובר בעניין של מה בכך. אם העוררת צמצמה את העסקת העובדים עקב מגפת הקורונה או האומיקרון, ניתן היה לצפות לחזרה לשיגרה. גם אם נכונה טענת העוררת שנדרשים מספר חודשי התאוששות (טענה שאמנם לא הוכחה) – הרי אין כל סיבה הגיונית לכך שההתאוששות תותיר את העוררת עם רמת הכנסות נמוכה. השירות הטלפוני בענף התקשורת הוא שירות עסקי שהדרישה אליו עומדת בעינה, בוודאי לאחר שסערת הקורונה חלפה. העובדה שהעוררת אינה מתאוששת, ולמעלה מכך – אינה מספקת כל הסבר להיעדר התאוששות – מותירה את שאלות הקשר הסיבתי ללא מענה.

41. למעלה מן הצורך, נציין כי ערכנו בחינה של נתוני ההתאוששת של העוררת, ומצאנו שהם אינם מצדיקים את בקשת העוררת למענק, גם לא באופן חלקי. גם בחישוב חלופי של ירידת המחזורים תוך השוואה למחזורי ההכנסות הגבוהים של שנת 2023 (ממוצע

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

הכנסות של 1.457 מיליון ש"ח בחודש), ההשוואה אינה מלמדת על ירידת מחזורים מזכה (ירידת מחזורים של כ-22% בלבד). נציין כי מדובר בתחשיב מיטיב, שכן בחודשים נובמבר-דצמבר 2022 וכן בתחילת 2023 ממוצע ההכנסות היה נמוך יותר, ורק בחודש מאי 2023 חלה עליה נוספת, שכלל לא הוסברה.

42. נוכח הממצאים שהוזכרו לעיל לא השתכנענו שחישוב חלופי כזה אכן נדרש בנסיבות, שכן העוררת לא הרימה את נטל הראיה המוטל עליה להוכחת הקשר הסיבתי. אולם כאמור, גם אם היינו עורכים תחשיב מיטיב, המניח שנתוני ההתאוששות הטובים ביותר שהעוררת הציגה מעידים על קשר סיבתי ועל ירידה שנגרמה בגלל האומיקרון – אין מדובר בירידה המזכה במענק.

סיכום ומסקנות

43. בהתחשב בנתונים שהוצגו בפנינו, באנו לכלל מסקנה שהמשיבה הציגה ממצאים עובדתיים מהימנים המעוררים חשש לגבי הקשר הסיבתי. העובדה שהעוררת לא התאוששה ולא חזרה להכנסות שהיו לה בשנת 2019, בד בבד עם מגמת הירידה העקבית בהכנסות והיעדר סממנים כלשהם לזעזוע עסקי בתקופת הקורונה, מותירים סימני שאלה של ממש לגבי הקשר הסיבתי לתקופת האומיקרון. גם ההשתייכות למגזר העסקי של תחום התקשורת מחזק את סימני השאלה שמופנים כלפי העוררת.

44. העוררת מצידה לא הציגה ראיות להוכחת טענותיה, ותמכה את טענותיה בנתוני העסקת העובדים – אולם התמונה לגבי השתלשלות העניינים מאז פרוץ המגפה נותרה לא ברורה, וניתן לומר שהנתונים מתפרשים בצורה טובה יותר דווקא לרעת העוררת. גם ההתאוששות שחלה בסוף שנת 2022 – זמן רב אחרי התפרצות האומיקרון – אינה בשיעור המצדיק את המענק לפי חישוב חלופי כלשהו.

45. בשולי הדברים, נעיר כי לא ראינו צורך להידרש לטענת העוררת כי הפסיקה מתייחסת למענקי הקורונה ולא לחוק האומיקרון. פסקי הדין מבארים את הדין החל בנוגע להוראה דומה שנקבעה הן בחוק מענקי הקורונה והן בחוק האומיקרון. ככל שקיימת הבחנה עקרונית בין התקופות, הרי שדווקא בתקופת האומיקרון הנטל המוטל על העוררת עשוי להיות גבוה יותר, נוכח הזמן הרב שחלף מאז תקופת הבסיס, וזאת בפרט אם הטענה היא לכך שקיימת השפעה נמשכת מתקופת הקורונה (ראו בהרחבה עניין קונטנטו).

46. חשוב להבהיר כי החלטתנו מתייחסת למענק האומיקרון בלבד, שעליו נסובו ההליכים שבפנינו. מענקי הקורונה כבר אושרו ושולמו לעוררת והם אינם שנויים במחלוקת. בנסיבות העניין איננו רואים הצדקה לכך שיערך דיון מחדש במענקים אלו, בשים לב למכלול השיקולים שהוזכרו לעניין זה בפסיקה ובשים לב לנטל המוגבר המוטל על

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

המשיבה בבחינה בדיעבד של הקשר הסיבתי (וראו ערר 1626-22 יורם ברק – שמאות מקרקעין בע"מ נ' רשות המסים, ניתן ביום 18.7.2022; ערר 1266-23 גלב אסף אנדי פרויקטים נ' רשות המסים, ניתן ביום 9.5.2023). ברי אפוא כי גם ההערות בהחלטה זו שהתייחסו לתקופות קודמות, לא נועדו להוות בסיס לדיון מחודש במענקי הקורונה.

47. מכל הטעמים המפורטים לעיל, החלטנו לדחות את הערר. נוכח אופי ההליך, איננו עושים צו להוצאות.

זכות ערעור בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, בתוך 60 יום.

ניתנה היום, ט"ז אדר ב' תשפ"ד, 26/03/2024, בהעדר הצדדים.

1633-23

טניה חכמוב, רו"ח
נציגת ציבור

ערן עסיס, עו"ד
יו"ר הועדה